

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

11. studenoga 2015.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Članci 107. i 108. UFEU-a – Državne potpore – Potpora dodijeljena protivno članku 108. stavku 3. UFEU-a – Odluka suda države članice kojom se utvrđuje valjanost ugovora o dodjeli te potpore – Pravomoćnost – Usklađeno tumačenje – Načelo djelotvornosti“

U predmetu C-505/14,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Landgericht Münster (Regionalni sud u Münsteru, Njemačka), odlukom od 17. rujna 2014., koju je Sud zaprimio 12. studenoga 2014., u postupku

Klausner Holz Niedersachsen GmbH

protiv

Land Nordrhein-Westfalen,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: R. Silva de Lapuerta, predsjednica vijeća, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (izvjestitelj), J. L. da Cruz Vilaça i C. Lycourgos, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za Klausner Holz Niedersachsen GmbH, D. Reich, *Rechtsanwalt*,

— za Land Nordrhein-Westfalen, G. Schwendinger, *Rechtsanwalt*,

— za Europsku komisiju, R. Sauer, T. Maxian Rusche i P.-J. Loewenthal, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez njegovog mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: njemački

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 107. i 108. UFEU-a kao i načela djelotvornosti.
- 2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između Klausner Holza Niedersachsen GmbH (u daljnjem tekstu: Klausner Holz) i Landa Nordrhein-Westfalen (savezna zemlja Sjeverna Rajna – Vestfalija, u daljnjem tekstu: Savezna zemlja), u vezi s time što Savezna zemlja nije ispunila ugovore o opskrbi drvom sklopljene s Klausner Holzom.

Njemačko pravo

- 3 Člankom 322. stavkom 1. Zakona o parničnom postupku (Zivilprozessordnung, u daljnjem tekstu: ZPO), naslovljenim „Materijalna pravomoćnost“, propisano je:

„Presude imaju svojstvo pravomoćnosti samo kad je odlučeno o tužbenom ili protutužbenom zahtjevu.“

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 4 Dana 20. veljače 2007. grupa Klausner, kojoj pripada Klausner Holz i šumska uprava Savezne zemlje sklopili su ugovor o opskrbi drvom. Na temelju tog ugovora Savezna zemlja se obvezala Klausner Holz u prodati određene količine drva u razdoblju od 2007. do 2014., po prethodno određenim cijenama, ovisno o veličini i kvaliteti drva. Savezna zemlja se usto obvezala da neće izvršavati druge prodaje po cijenama nižima od onih određenih u ugovoru.
- 5 Dana 17. travnja 2007. Klausner Holz i Savezna zemlja sklopili su „okvirni kupoprodajni ugovor“ koji nadopunjuje ugovor od 20. veljače 2007. (u daljnjem tekstu, predmetni ugovori zajedno: ugovori o kojima je riječ).
- 6 Tijekom prvog polugodišta iste godine, Savezna zemlja sklopila je ugovore o opskrbi drvom i sa šest drugih velikih kupaca smolastog drva, za razdoblje od 2007. do, ovisno o slučaju, 2011., 2012., a u jednom slučaju čak do 2014. U skladu s tim ugovorima dogovorene cijene za trupce isporučene tijekom 2007. i 2008. bile su slične onima određenima u ugovorima o kojima je riječ, dok su cijene za svježe drvo isporučeno od 2009. bile općenito više od cijena određenih u ugovorima o kojima je riječ, uz mogućnost prilagodbe cijena uz određene uvjete i unutar određenih granica.
- 7 Tijekom 2007. i 2008. Savezna zemlja je Klausner Holz osigurala opskrbu drvom, ali nije bila ostvarena predviđena količina kupoprodaje trupaca. Tijekom 2008. Klausner Holz je zapao u financijske poteškoće te je ponekad kasnio s plaćanjima. U kolovozu 2009. Savezna zemlja je raskinula „okvirni kupoprodajni ugovor“ kojim je nadopunjen ugovor od 20. veljače 2007., a počevši od drugog polugodišta te godine prestala je s opskrbom drvom Klausner Holz u skladu s uvjetima utvrđenima u ugovorima o kojima je riječ.
- 8 Deklaratornom presudom od 17. veljače 2012. Landgericht Münster je utvrdio da ugovori o kojima je riječ ostaju na snazi. Tu je presudu, odlučujući po žalbi, potvrdio Oberlandesgericht Hamm (Viši regionalni sud u Hammu), presudom od 3. prosinca 2012. koja je pravomoćna.
- 9 Klausner Holz je zatim pred sudom koji je uputio zahtjev pokrenuo postupak protiv Savezne zemlje kojim traži, kao prvo, naknadu štete zbog neisporuke drva tijekom 2009., u iznosu od oko 54 milijuna eura, kao drugo, isporuku oko 1,5 milijuna kubičnih metara jelovine na ime ispunjenja ugovora o

kojima je riječ za razdoblje od 2010. do veljače 2013. te, kao treće, davanje podataka o, među ostalim, financijskim uvjetima po kojima je pet najvećih kupaca smolastog drva od Savezne zemlje steklo posječena stabla jelovine u razdoblju od 2010. do 2013. godine.

- 10 Savezna zemlja pred sudom koji je uputio zahtjev ističe, što nije učinila pred Oberlandesgerichtom Hamm, da se ispunjenje ugovora o kojima je riječ protivi pravu Unije zbog toga što ti ugovori predstavljaju „državne potpore“ u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, primijenjene protivno članku 108. stavku 3. trećoj rečenici UFEU-a.
- 11 U srpnju 2013. Savezna Republika Njemačka obavijestila je Europsku komisiju o postojanju neprijavljene potpore, odnosno ugovora o kojima je riječ, koja je, prema mišljenju te države članice, nespojiva s unutarnjim tržištem. Usto, u listopadu 2013. Komisija je od više konkurenata Klausner Holza zaprimila pritužbe koje su se odnosile na iste prigovore nespojivosti.
- 12 Dopisom od 26. svibnja 2014. nacionalni je sud Komisiji uputio zahtjev za pojašnjenje utemeljen na Obavijesti Komisije o pravilima iz područja državnih potpora koja primjenjuju nacionalni sudovi (SL 2009., C 85, str. 1.). U odgovoru na taj dopis spomenuta je institucija navela da, uzimajući u obzir stadij postupaka pokrenutih nastavno na informaciju koju je priopćila Savezna Republika Njemačka i pritužbe spomenute u prethodnoj točki ove presude, nije bila u mogućnosti zauzeti konačno stajalište o primjeni, u konkretnom slučaju, prava Unije u području državnih potpora, s obzirom na to da takvo stajalište u svakom slučaju treba zauzeti u odluci kojom se postupci završavaju.
- 13 Sud koji je uputio zahtjev smatra, na temelju razmatranja različitih klauzula ugovora o kojima je riječ, da oni predstavljaju državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, osobito zbog prednosti koju pružaju Klausner Holzu putem državnih sredstava i nepoštovanja testa privatnog prodavatelja. Sud koji je uputio zahtjev smatra i da ta potpora ne ulazi u područje primjene nijedne uredbe o skupnom izuzeću te da ne predstavlja potporu *de minimis* u smislu članka 2. Uredbe Komisije (EZ) br. 1998/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članaka [107.] i [108. UFEU-a] na *de minimis* potpore (SL L 379, str. 5.).
- 14 Slijedom toga, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, ta je potpora primijenjena protivno članku 108. stavku 3. trećoj rečenici UFEU-a. Prema sudskoj praksi Bundesgerichtshofa (Savezni sud), ugovor privatnog prava kojim se državna potpora dodjeljuje protivno članku 108. stavku 3. trećoj rečenici UFEU-a mora se smatrati ništetnim i nepostojećim.
- 15 Međutim, sud koji je uputio zahtjev smatra da pri donošenju svoje odluke ne smije uzeti u obzir povredu članka 108. stavka 3. treće rečenice UFEU-a zbog postojanja pravomoćne deklaratorne presude Oberlandesgerichta Hamm od 3. prosinca 2012., spomenute u točki 8. ove presude, kojom je utvrđeno da ugovori o kojima je riječ ostaju na snazi.
- 16 U tim je okolnostima Landesgericht Münster odlučio prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeće prethodno pitanje:

„Zahtijeva li pravo Unije, osobito članci 107. i 108. UFEU-a i načelo djelotvornosti, da se u građanskopravnom sporu o ispunjenju građanskopravnog ugovora kojim se dodjeljuje državna potpora ne uzme u obzir pravomoćna građanskopravna deklaratorna presuda donesena u istom predmetu kojom se potvrđuje održavanje na snazi tog građanskopravnog ugovora bez razmatranja utjecaja prava o potporama, kad se prema nacionalnom pravu ne može na drugi način protiviti ispunjenju ugovora?“

O prethodnom pitanju

- 17 Sud koji je uputio zahtjev u biti pita je li, u okolnostima poput onih u glavnom postupku, protivno pravu Unije da primjena odredbe nacionalnog prava o načelu pravomoćnosti onemogućava nacionalnom sudu koji je utvrdio da ugovori koji su predmet spora koji se pred njim vodi predstavljaju državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, primijenjenu protivno članku 108. stavku 3. trećoj rečenici UFEU-a, da pri donošenju svoje odluke uzme u obzir tu povredu zbog pravomoćne nacionalne sudske odluke koja, bez razmatranja pitanja predstavljaju li ti ugovori državnu potporu, utvrđuje da oni ostaju na snazi.
- 18 Uvodno, valja podsjetiti da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, članak 108. stavak 3. UFEU-a uređuje preventivni nadzor planova o novim potporama (presuda *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, t. 25. i navedena sudska praksa).
- 19 Na taj način organizirani nadzor ima za cilj osigurati primjenu samo onih potpora koje su spojive s unutarnjim tržištem. Kako bi se ostvario taj cilj, provedba plana o potpori odgađa se sve dok Komisija svojom konačnom odlukom ne otkloni sumnju o njegovoj spojivosti s unutarnjim tržištem (presuda *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, t. 26. i navedena sudska praksa).
- 20 Provođenje tog sustava nadzora pripada s jedne strane Komisiji, a s druge strane nacionalnim sudovima, pri čemu su njihove uloge komplementarne, ali različite (presuda *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, t. 27. i navedena sudska praksa).
- 21 Dok ocjena spojivosti mjera potpora s unutarnjim tržištem pripada u isključivu nadležnost Komisije koja djeluje pod nadzorom sudova Unije, nacionalni sudovi do konačne odluke Komisije paze na zaštitu prava pojedinaca u slučaju eventualnog kršenja zabrane predviđene u članku 108. stavku 3. UFEU-a od strane državnih vlasti (presuda *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, t. 28. i navedena sudska praksa).
- 22 Nacionalni sudovi tako mogu biti pozvani odlučivati o sporovima u kojima moraju tumačiti i primijeniti pojam potpore iz članka 107. stavka 1. UFEU-a, osobito kako bi utvrdili treba li državnu mjeru donesenu ne vodeći računa o postupku nadzora iz članka 108. stavka 3. UFEU-a podvrgnuti tom postupku (vidjeti u tom smislu presudu *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* i *Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon*, C-354/90, EU:C:1991:440, t. 9. i 10. i navedenu sudsku praksu).
- 23 Intervencija nacionalnih sudova posljedica je izravnog učinka koji je priznat zabrani provedbe planova potpore propisanoj u članku 108. stavku 3. posljednjoj rečenici UFEU-a. U tom pogledu, Sud je pojasnio da se neposredno primjenjiva zabrana provedbe predviđena u toj odredbi odnosi na svaku potporu koja bi se primijenila, a koja nije prijavljena (presuda *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, t. 29. i navedena sudska praksa).
- 24 Nacionalni sudovi moraju tako jamčiti pojedincima da će se, sukladno njihovom nacionalnom pravu, donijeti cjelovit zaključak o povredi posljednje rečenice članka 108. stavka 3. UFEU-a što se tiče kako valjanosti provedbenih akata tako i povrata financijskih potpora dodijeljenih uz kršenje te odredbe ili eventualnih privremenih mjera (presuda *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, t. 30. i navedena sudska praksa).
- 25 Cilj zadaće nacionalnih sudova jest, posljedično, donijeti prikladne mjere za ispravljanje nezakonitosti primjene potpora, kako korisnik njima ne bi mogao slobodno raspolagati prije odluke Komisije (presuda *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, t. 31. i navedena sudska praksa).

- 26 U tu svrhu, kad utvrde da mjera o kojoj je riječ predstavlja državnu potporu u smislu članka 107. UFEU-a koja je primijenjena protivno članku 108. stavku 3. trećoj rečenici UFEU-a, nacionalni sudovi mogu odlučiti bilo suspendirati primjenu te mjere i naložiti povrat već isplaćenih iznosa bilo odrediti privremene mjere kako bi se očuvali, s jedne strane, interesi stranaka o kojima je riječ i, s druge strane, korisni učinak kasnije Komisijine odluke (vidjeti, po analogiji, presudu Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, t. 43. i rješenje Flughafen Lübeck, C-27/13, EU:C:2014:240, t. 26.).
- 27 U ovom slučaju, sud koji je uputio zahtjev, u skladu sa zadaćom koja mu je dodijeljena, utvrdio je da ugovori o kojima je riječ predstavljaju državnu potporu koja je primijenjena protivno članku 108. stavku 3. podstavku 3. UFEU-a. Međutim, taj sud smatra da nije u mogućnosti ispuniti svoju obvezu da pri donošenju svoje odluke uzme u obzir tu povredu zbog postojanja pravomoćne deklaratorne odluke Oberlandesgerichta Hamm kojom se potvrđuje da ugovori o kojima je riječ ostaju na snazi.
- 28 U vezi s time, iz spisa podnesenog Sudu proizlazi, s jedne strane, da se spor u okviru kojeg je donesena ta odluka Oberlandesgerichta Hamm ne odnosi, ni u glavnom ni u sporednom zahtjevu, na pitanje predstavljaju li ugovori o kojima je riječ državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a slijedom čega, kao što to ističe sud koji je uputio zahtjev, Oberlandesgericht Hamm to pitanje nije razmatrao kao ni Landgericht Münster kad je o istom sporu odlučivao u prvom stupnju.
- 29 Iz spisa proizlazi, s druge strane, da je jedini predmet spora u okviru kojeg je donesena deklaratorna presuda Oberlandesgerichta Hamm bio utvrditi da ugovori o kojima je riječ ostaju na snazi unatoč tome što ih je Savezna država raskinula. S druge strane, predmet spora koji se vodi pred sudom koji je uputio zahtjev jest, kao prvo, naknada štete zbog neispunjenja jednog dijela tih ugovora, kao drugo, ispunjenje drugog dijela tih ugovora i, kao treće, davanje određenih podataka koji se odnose, među ostalim, na cijene u dotičnom sektoru.
- 30 Iako ističe da načelo pravomoćnosti, kako je koncipirano u nacionalnom pravu, ima određene objektivne, subjektivne i vremenske granice kao i određene iznimke, sud koji je uputio zahtjev navodi da je tom pravu suprotno ne samo preispitivanje u okviru drugog spora tužbenih razloga o kojima je već izričito odlučeno pravomoćnom odlukom nego i odlučivanje o pitanjima koja su se mogla postaviti u ranijem sporu, ali nisu bila postavljena.
- 31 U vezi s time, valja podsjetiti da nacionalni sudovi moraju u najvećoj mogućoj mjeri tumačiti odredbe nacionalnog prava tako da njihova primjena doprinosi provedbi prava Unije (presuda Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, t. 60.).
- 32 Točno je da to načelo usklađenog tumačenja nacionalnog prava poznaje određene granice. Stoga je obveza nacionalnog suda da se pozove na sadržaj prava Unije prilikom tumačenja i primjene relevantnih pravila unutarnjeg prava ograničena općim načelima prava i ne može služiti kao temelj *contra legem* tumačenja nacionalnog prava (vidjeti u tom smislu presude Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, t. 100. i Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, t. 39.).
- 33 U glavnom postupku, sud koji je uputio zahtjev smatra da je suočen s takvim ograničenjem, ističući da mu nacionalno pravo ne daje „nikakvu [...] mogućnost da se protivi ispunjenju [ugovora o kojima je riječ]“.
- 34 U vezi s time, valja podsjetiti da načelo usklađenog tumačenja zahtijeva da nacionalni sudovi učine sve što je u njihovoj nadležnosti, uzimajući u obzir cjelokupno nacionalno pravo i primjenjujući metode tumačenja koje to pravo poznaje, da bi se zajamčila puna djelotvornost prava Unije i da bi se došlo do rješenja koje je u skladu s ciljem koji se tim pravom nastoji postići (vidjeti u tom smislu presudu Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, t. 27. i navedenu sudsku praksu).

- 35 Slijedom toga, sud koji je uputio zahtjev treba, temeljeći se na navedenom, provjeriti može li izvršiti takvo tumačenje, uzimajući u obzir, među ostalim, elemente iz točaka 28. i 29. ove presude, s jedne strane (vidjeti, po analogiji, presudu Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, t. 31.) i, s druge strane, sudsku praksu Suda spomenutu u točki 26. ove presude, iz koje proizlazi da nacionalni sudovi mogu po potrebi odrediti privremene mjere, kako bi pri donošenju svoje odluke uzeli u obzir povredu članka 108. stavka 3. treće rečenice UFEU-a. U ovom predmetu je stoga na sudu koji je uputio zahtjev da odredi mjeru poput privremene suspenzije ugovora o kojima je riječ, do donošenja odluke Komisije o okončanju postupka, što bi tom sudu omogućilo da ispuni svoje obveze iz članka 108. stavka 3. treće rečenice UFEU-a a da se pritom ne izjašnjava o valjanosti ugovora o kojima je riječ.
- 36 Usto, iako je sud koji je uputio zahtjev smatrao da iznimke od načela pravomoćnosti koje postoje u njemačkom parničnom postupku nisu primjenjive u ovom predmetu, valja istaknuti da, u skladu s člankom 322. stavka 1. ZPO-a presude imaju svojstvo materijalne pravomoćnosti samo ako je odlučeno o tužbenom ili protutužbenom zahtjevu. Slijedom navedenoga, na nacionalnom je sudu da razmotri ovlašćuje li ga to ograničenje, izričito spomenuto u članku 322. ZPO-a, da tu odredbu tumači na način da, kad je istaknuta povreda članka 108. stavka 3. treće rečenice UFEU-a, pravomoćnost obuhvaća samo one pravne zahtjeve o kojima je sud odlučio te stoga ne sprečava da sud u okviru kasnijeg spora odluči o pravnim pitanjima o kojima nije odlučeno tom pravomoćnom odlukom.
- 37 Naime, rješenje poput onih iz točaka 35. i 36. ove presude nema za posljedicu dovođenje u pitanje pravomoćnosti odluke Oberlandesgerichta Hamm.
- 38 Međutim, u slučaju da takvo tumačenje nije moguće, treba skrenuti pozornost na važnost koju, kako pravni poredak Unije tako i nacionalni pravni poreci, pridaju načelu pravomoćnosti. Naime, kako bi se osigurala stabilnost prava i pravnih odnosa kao i dobro sudovanje, važno je da sudske odluke koje su postale pravomoćne nakon što su iscrpljena sva pravna sredstva ili nakon isteka rokova predviđenih za njihovo podnošenje više ne mogu biti dovedene u pitanje (vidjeti presude Fallimento Olimpiclub, C-2/08, EU:C:2009:506, t. 22. i Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, t. 28.).
- 39 Stoga pravo Unije ne nalaže nacionalnom sudu da u svim slučajevima izuzme iz primjene nacionalna postupovna pravila na temelju kojih sudska odluka postaje pravomoćna, čak i ako bi se time ispravila povreda prava Unije učinjena odlukom o kojoj je riječ (vidjeti presude Kapferer, C-234/04, EU:C:2006:178, t. 22., Fallimento Olimpiclub, C-2/08, C:2009:506, t. 23., Komisija/Slovačka Republika, C-507/08, EU:C:2010:802, t. 60., Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, t. 59. i Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, t. 29.).
- 40 U nedostatku propisa Unije u tom području, načine primjene načela pravomoćnosti uređuje unutarnji pravni poredak država članica, na temelju načela njihove postupovne autonomije. Međutim, ti načini ne smiju biti nepovoljniji od onih koji se odnose na slične situacije u nacionalnom pravu (načelo ekvivalentnosti) niti uređeni na način da učine praktično nemogućim ili pretjerano otežanim izvršavanje prava dodijeljenih pravnim poretkom Unije (načelo djelotvornosti) (vidjeti presude Fallimento Olimpiclub, C 2/08, EU:C:2009:506, t. 24. i Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, t. 54. i navedenu sudsku praksu).
- 41 U tu svrhu valja, prema potrebi, uzeti u obzir načela na kojima se temelji nacionalni pravni sustav, kao što su zaštita prava na obranu, načelo pravne sigurnosti i dobrog odvijanja postupka (vidjeti u tom smislu presude Fallimento Olimpiclub, C-2/08, EU:C:2009:506, t. 27. i Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, t. 36. i 37. i navedenu sudsku praksu).
- 42 U vezi s time, valja istaknuti da je posljedica tumačenja nacionalnog prava, poput onog opisanog u točki 30. ove presude, među ostalim, davanje učinaka odluci nacionalnog suda, u ovom slučaju Oberlandesgerichta Hamm, koji onemogućavaju primjenu prava Unije jer nacionalni sudovi ne mogu ispuniti svoju obvezu jamčenja poštovanja članka 108. stavka 3. zadnje rečenice UFEU-a.

- 43 Naime, iz takvog tumačenja proizlazilo bi da kako državne vlasti tako i korisnici državne potpore mogu zaobići zabranu iz članka 108. stavka 3. treće rečenice UFEU-a ishodenjem, bez pozivanja na pravo Unije u području državnih potpora, deklaratorne presude čiji bi im učinak u konačnici omogućio da više godina nastave provoditi potporu o kojoj je riječ. Tako bi se, u slučaju poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku sa svakom novom isporukom drva počinila povreda prava Unije, bez mogućnosti da se tome doskoči.
- 44 Usto, takvim tumačenjem nacionalnog prava mogao bi se oduzeti koristan učinak isključivoj Komisijinoj nadležnosti za ocjenu, pod nadzorom suda Unije, spojivosti mjera potpora s unutarnjim tržištem, o kojoj je riječ u točki 21. ove presude. Naime, u slučaju da Komisija, kojoj je Savezna Republika Njemačka u međuvremenu prijavila mjeru potpore koju čine ugovori o kojima je riječ, odluči da je ta potpora nespojiva s unutarnjim tržištem i odredi njezin povrat, izvršenje njezine odluke bilo bi nemoguće kad bi joj se moglo suprotstaviti odluku nacionalnog suda kojom se utvrđuje da ugovori koji se odnose na tu potporu „ostaju na snazi“.
- 45 Slijedom navedenoga, valja zaključiti da nacionalnu odredbu koja onemogućava nacionalnom sudu da pri donošenju svoje odluke uzme u obzir povredu članka 108. stavka 3. treće rečenice UFEU-a zbog postojanja pravomoćne odluke nacionalnog suda donesene u sporu koji nema isti predmet i koji se nije odnosio na značaj državne potpore ugovora o kojima je riječ, treba smatrati nespojivom s načelom djelotvornosti. Naime, onemogućavanje takvog raspona djelotvorne primjene prava Unije i, osobito, pravila u području nadzora državnih potpora ne može se razumno opravdati načelom pravne sigurnosti (vidjeti, po analogiji, presude Fallimento Olimpiclub, EU:C:2009:506, t. 31. i Ferreira da Silva e Britto, C-160/14, EU:C:2015:565, t. 59.).
- 46 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da je, u okolnostima poput onih u glavnom postupku, protivno pravu Unije da primjena odredbe nacionalnog prava o načelu pravomoćnosti onemogućava nacionalnom sudu koji je utvrdio da ugovori koji su predmet spora koji se pred njim vodi predstavljaju državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, primijenjenu protivno članku 108. stavku 3. trećoj rečenici UFEU-a, da pri donošenju svoje odluke uzme u obzir tu povredu zbog pravomoćne nacionalne sudske odluke koja, bez razmatranja pitanja predstavljaju li ti ugovori državnu potporu, utvrđuje da oni ostaju na snazi.

Troškovi

- 47 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

U okolnostima poput onih u glavnom postupku, protivno je pravu Unije da primjena odredbe nacionalnog prava o načelu pravomoćnosti onemogućava nacionalnom sudu koji je utvrdio da ugovori koji su predmet spora koji se pred njim vodi predstavljaju državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, primijenjenu protivno članku 108. stavku 3. trećoj rečenici UFEU-a, da pri donošenju svoje odluke uzme u obzir tu povredu zbog pravomoćne nacionalne sudske odluke koja, bez razmatranja pitanja predstavljaju li ti ugovori državnu potporu, utvrđuje da oni ostaju na snazi.

Potpisi